

GEOGRAAFIA AINEKAVA

põhikooli 9.klassile

1. Õpieesmärgid.

9. klassis geograafiaõpetamisega taotletakse, et õpilane:

- huvitub looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning saab aru loodus- ja sotsiaalteaduste tähtsusest ühiskonna arengus;
- on omandanud ülevaate looduse ja ühiskonna olulisematest nähtustest ja protsessidest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikutest seostest;
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade loodust ja kultuuri ning säästva arengu põhimõtteid;
- kasutab geograafiateadmisi ja loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades;
- kasutab teabeallikaid geograafiainfo leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda looduses ja ühiskonnas toimuvate protsesside selgitamisel, nähtuste ja objektide kirjeldamisel ning probleemide lahendamisel;
- on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest, hindab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

2. Õppesisu - 70 tundi.

2.1. Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia – 15 tundi

- Euroopa ja Eesti asend, suurus ning piirid.
- Euroopa pinnamood.
- Pinnamoe seos geoloogilise ehitusega.
- Eesti pinnamood.
- Eesti geoloogiline ehitus ja maavarad.
- Mandrijää tegevus Euroopa, sh Eesti pinnamoe kujunemises.

Põhimõisted: loodusgeograafiline ja majandusgeograafiline asend, Eesti põhikaart, maastik, kõrg ja madalmäestik, lauskmaa, kurdmäestik, noor ja vana mäestik, platvorm, kilp, geokronoloogiline skaala, kõrgustik, madalik, lavamaa, mandrijää, moreen, moreenküngas, voor, moreentasandik.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Eesti ja mõne teise Euroopa riigi geograafilise asendi võrdlemine.

Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine kodumaakonna pinnamoest ja maavaradest ning seostamine geoloogilise ehitusega.

2.2. Euroopa ja Eesti kliima - 6 tundi.

- Euroopa, sh Eesti kliimat kujundavad tegurid.
- Regionaalsed kliimaerinevused Euroopas.
- Eesti kliima.
- Euroopa ilmakaart.
- Kliimamuutuste võimalikud tagajärjed Euroopas.

Põhimõisted: samatemperatuurijoon ehk isotherm, õhurõhk, hoovus, läänetuuled, kõrg- ja madalrõhuala, soe ja külm front, tsüklon, antitsüklon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Internetiandmete järgi ilma võrdlemine etteantud kohtades ning erinevuste põhjendamine.

2.3. Euroopa ja Eesti veestik - 6 tundi.

- Läänemere eripära ja selle põhjused.
- Läänemeri kui piiriveekogu, selle majanduslik kasutamine ja keskkonnaprobleemid.
- Läänemere eriilmelised rannikud.
- Põhjavee kujunemine ja liikumine.
- Põhjaveega seotud probleemid Eestis.
- Sood Euroopas, sh Eestis.

Põhimõisted: valgla, veelahe, riimvesi, pankrannik, laidrannik, skäärrannik, luide, maasäär, rannavall, põhjavesi, veega küllastunud ja küllastamata kihid, põhjavee tase, vett läbilaskvad ning vett pidavad kivimid ja setted.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Kodukoha joogivee, selle omaduste ja kasutamise uurimine.

2.4. Euroopa ja Eesti rahvastik – 10 tundi

- Euroopa, sh Eesti rahvaarv ja selle muutumine.
- Sündimuse, suremuse ja loomuliku iibe erinevused Euroopa riikides.
- Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid.
- Ränded ja nende põhjused.
- Eesti rahvuslik koosseis ja selle kujunemine.
- Rahvuslik mitmekesisus Euroopas.

Põhimõisted: rahvaloendus, rahvastikuregister, sündimus, suremus, loomulik iive, rahvastikupüramiid, rahvastiku vananemine, ränne ehk migratsioon, sisseränne, väljaränne, vabatahtlik ränne, sundränne, pagulased, rahvuslik koosseis.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate järgi oma maakonna või koduasula rahvastiku analüüsimine.

Rahvastikupüramiidi põhjal rahvastiku soolis-vanuselise koosseisu analüüsimine etteantud Euroopa riigis.

2.5. Euroopa ja Eesti asustus – 8 tundi

- Rahvastiku paiknemine Euroopas.
- Linnad ja maa-asulad.
- Linnastumise põhjused ja linnastumine Euroopas.
- Rahvastiku paiknemine Eestis.
- Eesti asulad.
- Linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid.

Põhimõisted: linnastumine, linnastu, valglinnastumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Lühiuurimuse koostamine koduasulast.

2.6. Euroopa ja Eesti majandus – 10 tundi

- Majandusressursid.
- Majanduse struktuur, uued ja vanad tööstusharud.
- Energiaallikad, nende kasutamise eelised ja puudused.
- Euroopa energiamajandus ja energiaprobleemid.
- Eesti energiamajandus.
- Põlevkivi kasutamine ja keskkonnaprobleemid.
- Euroopa peamised majanduspiirkonnad.

Põhimõisted: majanduskaardid, majandusressursid, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, kapital, tööjõud, tööjõu kvaliteet, esmasektor, tööstus, teenindus, energiamajandus, energiaallikad: soojus-, tuuma-, hüdro-, tuule- ja päikeseenergia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kahe Euroopa riigi energiaallikate kasutamise analüüsimine elektrienergia tootmisel.

2.7. Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus – 5 tundi

- Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid.
- Eri tüüpi põllumajandusettevõtteid ja toiduainetööstus Euroopas.
- Eesti põllumajandus ja toiduainetööstus.
- Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.

Põhimõisted: taimekasvatuse ja loomakasvatuse, maakasutuse, haritava maa, looduslik rohumaa, taimekasvuperiood, looma- ja taimekasvatustalud, istandused.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Toidukaupade päritolu uurimine ning kodu- ja välismaise kauba osatähtsuse hindamine tootegrupiti.

2.8. Euroopa ja Eesti teenindus – 10 tundi

- Teenindus ja selle jaotumine.
- Turism kui kiiresti arenev majandusharu.
- Turismi liigid. Euroopa peamised turismiressursid.
- Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid.
- Eesti turismimajandus.
- Transpordi liigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol.
- Euroopa peamised transpordikoridorid.
- Eesti transport.

Põhimõisted: isiku- ja äriteenused, avaliku ja erasektori teenused, turism, transport, transiitveod.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine oma linna või maakonna turismiarengu eeldustest ja peamistest vaatamisväärsustest.

Reisi marsruudi ja graafiku koostamine, kasutades teabeallikaid.

3. Õpitulemused.

9. klassi õpilane:

- iseloomustab etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit;
- kirjeldab ja võrdleb kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi;
- seostab Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega;
- kirjeldab jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;
- iseloomustab kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis;
- iseloomustab mandrijää tegevust pinnamoe kujundajana Euroopas, sh Eestis;
- nimetab ning leiab Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.
- kirjeldab Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;
- iseloomustab ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled);
- mõistab kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta;
- toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.
- iseloomustab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ning toob näiteid nende lahendamise võimaluste kohta;
- kirjeldab ja võrdleb eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärrannikut;
- selgitab põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis;
- teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust;
- kirjeldab Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi, jõgesid.
- otsib teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle olulisuse kohta;
- analüüsib teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist;
- iseloomustab ja analüüsib teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist;
- toob näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta;
- selgitab rännete põhjusi, toob konkreetseid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast;
- iseloomustab Eesti rahvuslikku koosseisu ning toob näiteid Euroopa kultuurilise mitmekesisuse kohta
- analüüsib kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis;
- analüüsib linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel;
- nimetab linnastumise põhjusi, toob näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest;
- võrdleb linna ja maa-asulaid ning analüüsib linna- ja maaelu erinevusi;
- nimetab ja näitab kaardil Euroopa riike ja pealinna ning Eesti suuremaid linnu.
- analüüsib loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning toob näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta;
- rühmitab majandustegevused esmasectori, tööstuse ja teeninduse vahel;
- selgitab energiamajanduse tähtsust, toob näiteid energiaallikate ja energiatootmise mõju kohta keskkonnale;

- analüüsib soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ja puudusi elektrienergia tootmisel;
- analüüsib teabeallikate järgi Eesti energiamajandust; iseloomustab põlevkivi kasutamist energia tootmisel;
- toob näiteid Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta;
- teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;
- toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.
- toob näiteid taime- ja loomakasvatusharude kohta;
- iseloomustab põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist;
- kirjeldab mulda kui ressursi;
- toob näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis;
- toob näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid;
- toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.
- toob näiteid erinevate teenuste kohta;
- iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust;
- toob näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandusja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;
- analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja erinevate kaupade veol;
- toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta;
- iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes sõitjateja kaubavedudes;
- toob näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.

4.Hindamine

- Kujundav
- Jooksev
- Kokkuvõttev (veerand, aasta)
- Jooksva hindamise puhul õpilasel peab olema mitte vähem kui 3 jooksvat hinnet, mille alusel moodustab poolveerandi lõplik hinne.
- Jooksev hindamine sisaldab:
- Hinded suulise vastuse eest
- Hinded kirjaliku küsitluse alusel
- Igal veerandil viiakse läbi-
- Praktilised tööd,
- IKT rakendamine,
- ettekanne, referaat.
- Tunni kontroll-

- „Euroopa ja Eesti asend, suurus ning piirid“
 - „Euroopa ja Eesti kliima“
 - „Euroopa ja Eesti veestik“
 - „Euroopa ja Eesti rahvastik“
 - „Euroopa ja Eesti asustus“
 - „Euroopa ja Eesti majandus“
 - „Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus“
 - ”Euroopa ja Eesti teenindus”
- Aastahinne tuleneb neli veerandi koondhindest.

Tase	Teema: Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia.
5	<p>Oskab iseloomustada etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit;</p> <p>Oskab iseloomustada ja võrrelda kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi;</p> <p>Teab Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega;</p> <p>Oskab iseloomustada jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;</p> <p>Oskab iseloomustada kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab iseloomustada mandrijää tegevust pinnamoe kujundajana Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab nimetada ning leia Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.</p>
4	<p>Oskab üldiselt nimetada ja iseloomustada: etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit;</p> <p>Kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi;</p> <p>Teab ja oskab üldiselt nimetada Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega;</p> <p>Võib üldiselt iseloomustada jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;</p> <p>Oskab osaliselt iseloomustada kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab osaliselt iseloomustada mandrijää tegevust pinnamoe kujundajana Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab nimetada ning leia Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.</p> <p>Teadmised on piisavad iseseisvaks töodes.</p>

<p>3</p>	<p>Oskab üldiselt nimetada : etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit;</p> <p>Kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi;</p> <p>Oskab üldiselt nimetada Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega;</p> <p>Võib üksekuid selgita jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;</p> <p>Oskab õpetaja abija selgita kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis; Mandrijää tegevust pinnamoe kujundajana Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab nimetada ning leia Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.</p>
<p>2</p>	<p>Ei oska üldiselt nimetada : etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit;</p> <p>Kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi;</p> <p>Ei oska üldiselt nimetada Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega;</p> <p>Ei tea, kuidas üksekuid selgita jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;</p> <p>Ei oska nimetada ning leia Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.</p>
<p>Teema: Euroopa ja Eesti kliima</p>	
<p>5</p>	<p>Oskab iseloomustada Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;</p> <p>Oskab iseloomustada ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled);</p> <p>Mõistab kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta;</p> <p>Toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.</p>
<p>4</p>	<p>Oskab osaliselt iseloomustada Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;</p> <p>Oskab üldjoontes iseloomustada ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled);</p> <p>On üldiselt kursis kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid</p>

	tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta; kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.
3	<p>Töö käigus esinevad tõsised vead ja puudujäägid, ent õpetaja abiga saab hakkama:</p> <p>Osaliselt iseloomustada Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;</p> <p>Võib üldjoontes iseloomustada ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled);</p> <p>Mõistab raskustega kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta; kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.</p>
2	<p>Ei oska osaliselt iseloomustada Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;</p> <p>Ei oska üldjoontes iseloomustada ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled);</p> <p>Ei tea kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta; kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.</p>
	Teema: Euroopa ja Eesti veestik
5	<p>Oskab iseloomustada Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ning toob näiteid nende lahendamise võimaluste kohta;</p> <p>Oskab kirjeldada ja võrrelda eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärrannikut;</p> <p>Oskab selgitada põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis;</p> <p>Teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust;</p> <p>Oskab iseloomustada Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, nimetab ning näitab Euroopa ja</p> <p>Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi, jõgesid.</p>
4	<p>Esineda võivad üksekud vead ent üldjoontes:</p> <p>Oskab nimetada Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ning toob näiteid nende lahendamise võimaluste kohta;</p> <p>Oskab kirjeldada eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärrannikut;</p>

	<p>Oskab nimetada põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis;</p> <p>Teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust;</p> <p>Oskab üldjoontes iseloomustada Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi, jõgesid.</p>
3	<p>Töö käigus esinevad tõsised vead ja puudujäägid, ent õpetaja abiga saab hakkama:</p> <p>Teab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme;</p> <p>Teab eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärrannikut;</p> <p>Oskab nimetada põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis;</p> <p>Teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust;</p> <p>Teab üldjoontes Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi, jõgesid.</p>
2	<p>Ei tea Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme;</p> <p>Ei tea eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärrannikut;</p> <p>Ei oska nimetada põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis;</p> <p>Ei tea soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust;</p> <p>Ei tea üldjoontes Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, ei nimeta Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi, jõgesid.</p>
	Teema: Euroopa ja Eesti rahvastik
5	<p>Oskab leia teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle olulisuse kohta;</p> <p>Analüüsib teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist;</p> <p>Oskab iseloomustada ja analüüsida teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist;</p>

	<p>Toob näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta;</p> <p>Selgitab rännete põhjusi, toob konkreetseid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast;</p> <p>Oskab iseloomustada Eesti rahvuslikku koosseisu ning tuua näiteid Euroopa kultuurilise mitmekesisuse kohta.</p>
4	<p>Oskab leia teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle olulisuse kohta;</p> <p>Võib üldjoontes analüüsida teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist;</p> <p>Oskab osaliselt iseloomustada ja analüüsida teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist;</p> <p>Toob näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta;</p> <p>Selgitab rännete põhjusi, toob konkreetseid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast;</p> <p>Oskab osaliselt iseloomustada Eesti rahvuslikku koosseisu ning tuua näiteid Euroopa kultuurilise mitmekesisuse kohta.</p>
3	<p>Töö käigus esinevad tõsised vead ja puudujäägid, ent õpetaja abiga saab hakkama:</p> <p>Teab, kuidas leia teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle olulisuse kohta;</p> <p>Teab vähesel määral, kuidas analüüsida teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist;</p> <p>Teab vähesel määral, kuidas iseloomustada ja analüüsida teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist;</p> <p>Toob üksekuid näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta;</p> <p>Selgitab rännete põhjusi, toob üksekuid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast;</p>
2	<p>Ei tea, kuidas leia teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta;</p> <p>Ei tea, kuidas analüüsida teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist;</p> <p>Ei tea, kuidas iseloomustada ja analüüsida teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle</p>

	<p>muutumist;</p> <p>Ei oska tuua üksekuid näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta;</p>
	<p>Teema: Euroopa ja Eesti asustus</p>
5	<p>Oskab analüüsida kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab analüüsida linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel;</p> <p>Oskab nimetada linnastumise põhjusi, toob näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest;</p> <p>Oskab võrrelda linna ja maa-asulaid ning analüüsida linna- ja maaelu erinevusi;</p> <p>Oskab nimetada ja näidata kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti suuremaid linnu.</p>
4	<p>Võib üldjoontes analüüsida kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab osaliselt analüüsida linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel;</p> <p>Võib üldjoontes nimetada linnastumise põhjusi, tuua näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest;</p> <p>Võib üldjoontes võrrelda linna ja maa-asulaid ning analüüsida linna- ja maaelu erinevusi;</p> <p>Oskab nimetada ja näidata kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti suuremaid linnu.</p>
3	<p>Töö käigus esinevad tõsised vead ja puudujäägid, ent õpetaja abiga saab hakkama:</p> <p>Võib üldjoontes nimetada kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Oskab osaliselt nimetada linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel;</p> <p>Võib osaliselt nimetada linnastumise põhjusi, tuua näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest;</p>

	<p>Võib üldjoontes selgita linna ja maa-asulaid erinevusi;</p> <p>Oskab nimetada ja näidata kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti suuremaid linnu.</p>
2	<p>Ei tea, kuidas üldjoontes nimetada kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Ei oska nimetada linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel;</p> <p>Ei oska nimetada linnastumise põhjusi, ei too näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest;</p> <p>Ei selgita linna ja maa-asulaid erinevusi;</p> <p>Ei oska nimetada ja näidata kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti suuremaid linnu.</p>
	Teema: Euroopa ja Eesti majandus
5	<p>Oskab analüüsida loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning tuua näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta;</p> <p>Oskab rühmitada majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel;</p> <p>Oskab selgitada energiamajanduse tähtsust, toob näiteid energiaallikate ja energiatootmise mõjukohta keskkonnale;</p> <p>Oskab analüüsida soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ja puudusi elektrienergia tootmisel;</p> <p>Oskab analüüsida teabeallikate järgi Eesti energiamajandust; iseloomustab põlevkivi kasutamist energia tootmisel;</p> <p>Toob näiteid Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta;</p> <p>Teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;</p> <p>Toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.</p>
4	<p>Oskab üldjoontes analüüsida loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning tuua näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta;</p> <p>Oskab rühmitada majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel;</p> <p>Oskab osaliselt selgitada energiamajanduse tähtsust, tuua näiteid</p>

	<p>energiaallikate ja energiatootmise mõjukohta keskkonnale;</p> <p>Oskab osaliselt analüüsida soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ja puudusi elektrienergia tootmisel;</p> <p>Oskab üldjoontes analüüsida teabeallikate järgi Eesti energiamajandust; iseloomustab põlevkivi kasutamist energia tootmisel;</p> <p>Toob näiteid Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta;</p> <p>Teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;</p> <p>Toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.</p>
<p>3</p>	<p>Töö käigus esinevad tõsised vead ja puudujäägid, ent õpetaja abiga saab hakkama:</p> <p>Teab loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning õpetaja abil toob näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta;</p> <p>Oskab rühmitada majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel;</p> <p>Oskab osaliselt selgitada õpetaja abil energiamajanduse tähtsust,</p> <p>Oskab osaliselt analüüsida õpetaja abil soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ja puudusi elektrienergia tootmisel;</p> <p>Teab Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta;</p> <p>Teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;</p> <p>Toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.</p>
<p>2</p>	<p>Ei tea loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele;</p> <p>Ei oska rühmitada majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel;</p> <p>Ei oska selgitada õpetaja abil energiamajanduse tähtsust,</p> <p>Ei tea Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta;</p> <p>Ei teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;</p> <p>Ei too näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.</p>
	<p>Teema: Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus</p>

<p>5</p>	<p>Toob näiteid taime- ja loomakasvatuse kohta;</p> <p>Oskab iseloomustada põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist;</p> <p>Oskab iseloomustada mulda kui ressursi;</p> <p>Toob näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Toob näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid;</p> <p>Toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.</p>
<p>4</p>	<p>Toob näiteid taime- ja loomakasvatuse kohta;</p> <p>Võib üldjoontes iseloomustada põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist;</p> <p>Võib üldjoontes iseloomustada mulda kui ressursi;</p> <p>Toob näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Toob näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid;</p> <p>Toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.</p>
<p>3</p>	<p>Töö käigus esinevad tõsised vead ja puudujäägid, ent õpetaja abiga saab hakkama:</p> <p>Toob näiteid taime- ja loomakasvatuse kohta;</p> <p>Võib osaliselt selgita põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist;</p> <p>Võib osaliselt iseloomustada mulda kui ressursi;</p> <p>Toob üksikuid näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis;</p> <p>Toob üksikuid näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid;</p> <p>Toob üksikuid näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.</p>
<p>2</p>	<p>Ei selgita põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist;</p> <p>Ei oska iseloomustada mulda kui ressursi;</p> <p>Ei too üksikuid näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh</p>

	Eestis;
	Teema: Euroopa ja Eesti teenindus
5	<p>Toob näiteid erinevate teenuste kohta;</p> <p>Oskab iseloomustada ja analüüsida teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust;</p> <p>Toob näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandusja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;</p> <p>Oskab analüüsida transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja erinevate kaupade veol;</p> <p>Toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta;</p> <p>Oskab iseloomustada ja analüüsida teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes sõitjateja kaubavedudes;</p> <p>Toob näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.</p>
4	<p>Toob näiteid erinevate teenuste kohta;</p> <p>Oskab üldjoontes iseloomustada ja analüüsida teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust;</p> <p>Toob näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandusja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;</p> <p>Oskab üldjoontes analüüsida transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja erinevate kaupade veol;</p> <p>Toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta;</p> <p>Oskab üldjoontes iseloomustada ja analüüsida teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes sõitjateja kaubavedudes;</p> <p>Toob näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.</p>
3	<p>Töö käigus esinevad tõsised vead ja puudujäägid, ent õpetaja abiga saab hakkama:</p> <p>Toob üksekuid näiteid erinevate teenuste kohta;</p> <p>Oskab osaliselt nimetada teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust;</p> <p>Toob üksekuid näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi</p>

	<p>või piirkonna majandusja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;</p> <p>Teab vähesel määral, kuidas analüüsida transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja erinevate kaupade veol;</p> <p>Toob üksekuid näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta;</p> <p>Teab vähesel määral, kuidas iseloomustada ja analüüsida teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes sõitjateja kaubavedudes;</p> <p>Toob üksekuid näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.</p>
2	<p>Ei oska nimetada teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust;</p> <p>Ei tea turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandusja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;</p> <p>Ei oska analüüsida transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja erinevate kaupade veol;</p> <p>Ei tea transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.</p>

5.Õppekirjandus:

- Geograafia 9. klassile, 1.ja 2.osa
Liisa-Kai Pihlak, Andres Tõnisson
- Geograafia töövihik, 1.ja 2. osa
Liisa-Kai Pihlak. Andres Tõnisson
- Geograafia kontrolltööd põhikoolile, algkursus
Merike Tuisk
- Kooli geograafiasõnastik
- Maailma üldgeograafiline kart
- Maailmaatlas
- Tähistaevas. Entsüklopeedia
- Imeline Maa. Entsüklopeedia

6. Õppevahendid:

- Õppefilmid
- Tähistaevas. Entsüklopeedia
- Imeline Maa. Entsüklopeedia
- Geograafia mõisted 7.-9. klassile
- Eesti- Vene- Eesti sõnastik
- Üleriigiline geograafia ainenõukogu kasutada geograafia õpetamisel